

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของมูลนิธิสันติชน
2. เพื่อศึกษาการระดมทุนแก่มุสลิมในอิสลาม
3. เพื่อศึกษาวิธีการระดมทุนของมูลนิธิสันติชนแก่มุสลิม

ความสำคัญ และประโยชน์ของการวิจัย

1. ทราบถึงประวัติความเป็นมาของมูลนิธิสันติชน
2. ทราบถึงการระดมทุนแก่มุสลิมในอิสลาม
3. ทราบถึงวิธีการระดมทุนของมูลนิธิสันติชนแก่มุสลิม

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าวิธีการระดมทุนของมูลนิธิสันติชนแก่มุสลิมครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าตามลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรในที่นี้หมายถึงมุสลิมที่เข้ารับอิสลามตั้งแต่เปิดมูลนิธิสันติชน ตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงปัจจุบันมีจำนวนโดยประมาณ 1,000 คน เฉลี่ยปีละ 100 คน (สัมภาษณ์ ดร.สุไลมาน บุญชม รองประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม 27 มีนาคม พ.ศ. 2557) มุสลิมจำนวนดังกล่าวไปใช้ชีวิตตามสภาพของแต่ละคนกระจัดกระจายตามภูมิลำเนาของตัวเองไม่ได้อาศัยอยู่ที่มูลนิธิสันติชนอย่างถาวร

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลมีจำนวน 25 คน ประกอบด้วย ประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน รองประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน อาจารย์ผู้สอนจำนวน 5 คน และมออัลล์ฟ 18 คน แบ่งออกเป็นมออัลล์ฟชาย 6 คน มออัลล์ฟหญิง 12 คน จำนวนมออัลล์ฟ 25 คน เป็นมออัลล์ฟที่อยู่ ณ มูลนิธิสันติชนในเวลานั้น (เวลาที่ผู้วิจัยสัมภาษณ์)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการเก็บข้อมูลได้แก่ คณะกรรมการโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม และผู้ที่เข้ารับการอบรม จำนวน 25 คน แสดงตามตารางดังนี้

ลำดับที่	ชื่อ/ตำแหน่ง	กลุ่มตัวอย่าง
		จำนวน
1	ประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม	1
2	รองประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามคนที่ 1	1
3	อาจารย์ผู้สอนผู้เข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม	5
4	มออัลล์ฟผู้เข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม (ชาย)	6
5	มออัลล์ฟผู้เข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม (หญิง)	12
รวมทั้งหมด		25

ตารางแสดงจำนวนผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาวิธีการตะอวะฮ์ของมูลนิธิสันติชนแก่มออัลล์ฟเป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รวบรวมข้อมูลจากเอกสาร การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก อาศัยวิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Description Method)

2. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 ลักษณะของเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบบสังเกต และแบบสัมภาษณ์ เกี่ยวกับวิธีการตะอวะฮ์ของมูลนิธิสันติชนแก่มออัลล์ฟ

แบบสังเกต คือ สังเกตวิธีการประกอบศาสนกิจประจำวัน การเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมต่างๆ ของโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน

แบบสัมภาษณ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อคำถามข้อมูลส่วนตัวของผู้ถูกสัมภาษณ์

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามอย่างเจาะลึกที่เกี่ยวกับวิธีการตะอวะฮ์ของมุลนิธิ สันติชนแก่มุอัลลัฟ

3.2 การสร้างเครื่องมือ

3.2.1 ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือแบบการสัมภาษณ์

3.2.2 จัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดขอบเขตคำถามให้เกี่ยวกับการศึกษาวิธีการตะอวะฮ์ของมุลนิธิสันติชนแก่มุอัลลัฟ จากนั้นผู้วิจัยสร้างเครื่องมือตามขอบเขต

3.2.3 นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและเหมาะสม รับฟังข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุงแก้ไขให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3.2.4 นำแบบสัมภาษณ์ที่ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ ขอความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 1 คน เพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสัมภาษณ์

3.3 การเก็บรวบรวมข้อมูล มีดังนี้

วิธีการได้มาของข้อมูลที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้มาจากแหล่งข้อมูล 2 ส่วนดังนี้

3.3.1 การเก็บข้อมูลที่เป็นตำรา เอกสาร และงานวิจัย

3.3.1.1 เก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตะอวะฮ์จากแหล่งเอกสารต่างๆ

3.3.1.2 ทบทวนตำราอรรถาธิบายอัลกุรอานในบทที่เกี่ยวข้องกับการตะอวะฮ์ ซึ่งได้ถูกบันทึกเอาไว้โดยนักอรรถาธิบายอัลกุรอานเช่น ตัฟสีร์ อิบนุกะษีร์ ตัฟสีร์ อัลกุรฎูบีย์ เป็นต้น

3.3.1.3 ทบทวนตำราหะดีษในบทที่เกี่ยวข้องกับการตะอวะฮ์ ซึ่งได้ถูกรวบรวมเอาไว้โดยนักบันทึกหะดีษ เช่น เศาะหิหฺมุสลิม และสุนันอะบู ดาวูด รวมถึงตำราที่อรรถาธิบายหะดีษดังกล่าว

3.3.1.4 รวบรวมเอกสารที่เป็นแหล่งข้อมูลหลักและแหล่งข้อมูลรองจากหอสมุดต่างๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เช่น หอสมุดจอห์น เอฟ เคนเนดี มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) หอสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (วิทยาเขตปัตตานี) หอสมุดมหาวิทยาลัยฟาฏอนี หอสมุดมหาวิทยาลัยอิสลามนานาชาติประเทศมาเลเซีย และข้อมูลจากห้องสมุดอิเล็กทรอนิกส์ที่ปรากฏในเว็บไซต์ต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

3.3.2 เก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำเรื่องขอหนังสือรับรองและหนังสือแนะนำตัวจากภาควิชาอิสลามศึกษาถึงมูลนิธิสันติชนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยเก็บรวบรวมจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดเพื่อนำมาดำเนินการศึกษาวิเคราะห์และสังเคราะห์

3.3.3 การจัดกระทำของข้อมูล

3.3.3.1 นำข้อมูลที่รวบรวมได้จากแหล่งเอกสารต่างๆมาศึกษาและสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตที่กำหนดไว้

3.3.3.2 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ที่จดบันทึกและเทบบันทึกเสียงไว้ถอดข้อความด้วยวิธีสรุปสาระสำคัญตามขอบเขตด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้

3.3.3.3 นำข้อมูลตามข้อ ก. และข้อ ข. มาตรวจสอบความสมบูรณ์ และเก็บข้อมูลเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์

3.3.3.4 นำข้อมูลตามข้อ ก. ข้อ ข. และข้อ ค. มาศึกษาวิเคราะห์ตามขอบเขตด้านเนื้อหา

3.3.4 การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลมี 2 รูปแบบ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเอกสารและตำราผู้วิจัยจะใช้หลักการดังนี้ วิทยาการอัลกุรอาน เช่น อัลมัฟฮุม อัลมันญูก อัลฮามและอัลคอส วิทยาการอัลหะดีษ เช่นอัลเศาะหิหุ อัลญะฮะดีฟ และอัลหะสัน หลักทั่วไป เช่น ไวยากรณ์ภาษาอาหรับ(อันนะหฺและอัศศอรฟ)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลภาคสนามโดยใช้วิธีการพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Description Method)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การวิจัยวิธีการละอวะฮฺของมูลนิธิสันติชนให้แก่มุสลิม เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาของมูลนิธิสันติชน เพื่อศึกษาการละอวะฮฺแก่มุสลิมในอิสลาม เพื่อศึกษาวิธีการละอวะฮฺของมูลนิธิสันติชนแก่มุสลิม ปากฎผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ดังนี้

5.1.1 วัตถุประสงค์ที่ 1 จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร เว็บไซต์ และการสัมภาษณ์ พบว่าประวัติความเป็นมาของมูลนิธิสันติชน น่าสนใจอย่างยิ่ง เนื่องมาจากมีประวัติความเป็นมาที่ยาวนานซึ่งเริ่มต้นจากผู้มีจิตกุศลมีความปรารถนาอันแรงกล้าที่จะให้พื้นที่แห่งนี้เป็นที่มอบ

ประโยชน์ให้กับมนุษยชาติ และด้วยประวัติศาสตร์อันยาวนานจึงได้เปลี่ยนผ่านจากรุ่นหนึ่งสู่อีก รุ่นหนึ่ง ดังประวัติพอสังเขปว่า

มูลนิธิสันติชนเริ่มมาจากรายการวิทยุ “เพื่อสันติชน” เริ่มปี 2524 ออกอากาศที่กรุงเทพฯ เชียงใหม่ สงขลา โดยมีนายประเสริฐ มัสซารี เป็นหัวหน้ารายการ อาจารย์ซาฟีอี นภากร และอาจารย์อิสมาแอล วิสุทธิปราณี เป็นวิทยากร

ปี 2527 จัดตั้ง “สถาบันสันติชน” ตั้งอยู่ที่ซอย 112 ถนนลาดพร้าว เป็นอาคารไม้ชั้นเดียว เปิดสอนอิสลามให้กับนักศึกษาผู้ใหญ่ทุกวันอาทิตย์ โดยมีนายประเสริฐ มัสซารี เป็นประธานสถาบัน และอาจารย์อิสมาแอล วิสุทธิปราณี เป็นอาจารย์สอนประจำ ร่วมกับอาจารย์วิทยา วิเศษรัตน์ อาจารย์มุสต่อฟา อยู่เป็นสุข อาจารย์อิลยาส นาคนาวา อาจารย์ยะห์ยา โต๊ะมาจิง เป็นวิทยากร

ปี 2529 ได้ยื่นขออนุญาตจัดตั้ง “มูลนิธิสันติชน” และผู้ใหญ่หวัง วงษ์สันต์ ได้อุทิศที่ดินให้ 1 ไร่ เงินสด 3 ล้านบาท เพื่อให้ก่อสร้างอาคารมูลนิธิ และให้ก่อสร้างอาคารหอพัก 1 ล้านบาท ที่เขนสวนหลวง

ปี 2530 ได้รับใบอนุญาตให้จัดตั้งมูลนิธิสันติชน โดยมีนายประเสริฐ มัสซารี เป็นประธานมูลนิธิ

5.1.2 วัตถุประสงค์ที่ 2 จากการศึกษาค้นคว้า คำภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ คำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสารพบว่า การละอวะฮ์แก่มุอัลลัฟในอิสลาม มีวิธีการที่ดีเยี่ยมและสมบูรณ์อย่างที่สุด และมีการบอกถึงข้อต่างๆ ดังต่อไปนี้ 1) ความหมายของการละอวะฮ์ 2) ความประเสริฐของการละอวะฮ์ 3) ข้อบัญญัติทางศาสนาของการละอวะฮ์ 4) เป้าหมายของการละอวะฮ์ 5) ข้อบังคับของการละอวะฮ์ 6) วิธีการการละอวะฮ์ 7) การละอวะฮ์แก่มุอัลลัฟในอิสลาม

ละอวะฮ์คือการเรียกร้องเชิญชวนมนุษยชาติไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ Ψ ละอวะฮ์เป็นภารกิจที่มีเกียรติและมีความความประเสริฐอันเนื่องมาจากคำพูดที่เรียกร้องมนุษยชาติไปสู่การศรัทธาต่ออัลลอฮ์ Ψ เป็นคำพูดที่ดีเลิศ การละอวะฮ์เป็นภารกิจที่ทุกคนต้องให้ความสำคัญ เพราะเป็นภารกิจที่บรรดานบีได้รับคำสั่งจากอัลลอฮ์ Ψ มาปฏิบัติภารกิจดังกล่าว เช่น นบีมุฮัมมัดมีคำสั่งใช้จากอัลลอฮ์ Ψ ให้เรียกร้องฟิรเอานสู่การศรัทธาต่อพระองค์ นบีมุฮัมมัด ρ มีคำสั่งใช้จากอัลลอฮ์ Ψ ให้เรียกร้องมนุษยชาติสู่การศรัทธาต่อพระองค์ เป็นต้น

เป้าหมายของการละอวะฮ์สู่อัลลอฮ์ Ψ คือละอวะฮ์ไปสู่การศรัทธาและเชื่อถือนในเอกภาพของอัลลอฮ์ Ψ และละอวะฮ์ไปสู่การศรัทธาต่อบรรดาเราะสูล $\cup$ ศรัทธาต่อบรรดามลาอิกะฮ์ ศรัทธาต่อบรรดาคัมภีร์ ศรัทธาต่อการกำหนดสภาวะการดีและความดีและความชั่ว และศรัทธา

ต่อวันกียามะสุ ตลอดจนเปลี่ยนแปลงมนุษยชาติจากความหลงผิดไปสู่ทางนำ และจากความอ่อนแอไปสู่ความเข้มแข็ง และการเปลี่ยนแปลงของมนุษยชาติไม่อาจเกิดขึ้นได้นอกจากการปฏิบัติคุณงามความดีที่แตกออกมาจากทางนำและการยึดมั่นแบบอิสลาม

สิ่งที่นักคะอวะสุ่นำไปคะอวะสุ่นั้นคือศาสนาอิสลาม นักคะอวะสุต้องปฏิบัติภารกิจ คะอวะสุอย่างทุ่มเทและบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ Ψ อันเนื่องมาจากภารกิจนี้เป็นภารกิจที่อัลลอฮ์ Ψ ได้มอบหมายให้กับบรรดานบี Ψ นักคะอวะสุจะต้องเตรียมความพร้อมในด้านต่างๆ ที่เป็นเครื่องในการคะอวะสุ เช่นวิชาความรู้ เป็นต้น นักคะอวะสุต้องมีมารยาทที่ดีงาม สัจจะ อดทน และมีความเมตตา สำหรับผู้ที่รับการคะอวะสุนั้นจะเป็นมนุษย์คนไหนหรือประเภทไหนก็ได้ที่ถูกเรียกร้องเชิญชวนไปสู่อัลลอฮ์ Ψ เพราะอิสลามเป็นสารแห่งอัลลอฮ์ Ψ ที่พระองค์ได้แต่งตั้งให้ท่านศาสนทูตมุหัมมัด ρ นำมาสู่มวลมนุษยชาติทั้งหมดสำหรับวิธีการคะอวะสุในอิสลามนั้นประกอบด้วยการคะอวะสุด้วยคำพูดการคะอวะสุด้วยการกระทำและการ คะอวะสุด้วยแบบอย่างที่ดี

มุอัลล์ฟหมายถึงบรรดาผู้ที่มีความต้องการในการทำให้หัวใจของพวกเขาเหล่านั้นเอนเอียงไปสู่อิสลาม หรือทำให้หัวใจของพวกเขาเหล่านั้นมั่นคงในอิสลาม หรือผู้ได้รับอิลาฮะฮ์ (การชี้ทางนำ) จากพระเจ้าเป็นเจ้าให้ปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตสู่อิสลาม เขาคือผู้บริสุทธิ์ที่สังคมมุสลิมจะต้องดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด แม้แต่ชะกาตของมุสลิมก็จำเป็นจะต้องมอบให้เขา

5.1.3 วัตถุประสงค์ที่ 3 จากการศึกษาวิธีการคะอวะสุของมุลนิธิสันดิชน ให้แก่มุอัลล์ฟโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และการสังเกตอย่างมีส่วนร่วมโดยการลงพื้นที่ของผู้วิจัย พบว่า วิธีการคะอวะสุของมุลนิธิสันดิชนให้แก่มุอัลล์ฟมีรายละเอียดดังนี้

5.1.3.1 วิธีการคะอวะสุด้วยคำพูด

จากที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อศึกษาวิธีการคะอวะสุของมุลนิธิสันดิชนแก่มุอัลล์ฟทำให้ได้ผลเป็นที่ทราบว่าการคะอวะสุของมุลนิธิสันดิชนแก่มุอัลล์ฟนั้นมีหลายวิธีการด้วยกันและหนึ่งในนั้นคือวิธีการคะอวะสุด้วยคำพูด ซึ่งผู้วิจัยนำเสนอเป็นข้อๆ ดังนี้

ก. วิธีการคะอวะสุด้วยการกล่าวต้อนรับและการแนะนำที่ดีงาม

การต้อนรับด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อนโยนและการแนะนำที่ดีงามของบรรดาผู้ที่รับผิดชอบในงานคะอวะสุของมุลนิธิสันดิชนต่อผู้ที่สนใจอิสลาม สร้างความประทับใจให้กับผู้ที่สนใจอิสลามเป็นอย่างมาก เช่นเมื่อผู้สนใจอิสลามมาถึงมุลนิธิสันดิชนทางมุลนิธิมิผู้รับผิดชอบในด้านการต้อนรับเอาไว้ และให้คำแนะนำต่างๆ เกี่ยวกับขั้นตอนการศึกษาอิสลาม

ข. วิธีการคะอะฮ์ด้วยการให้คำปรึกษาที่ประทับใจ

การให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีความสนใจในอิสลามอย่างเป็น
 กันเองและมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์ Ψ ถือเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นวิธีการคะอะฮ์ข้อหนึ่งที่
 มุลนิฮ์สันติชนให้ความสำคัญ กล่าวคือเมื่อมุอัลลัฟได้รับการทดสอบจากอัลลอฮ์ Ψ นักคะอะฮ์ของ
 มุลนิฮ์สันติชน จะคอยให้คำปรึกษาและให้กำลังใจในการใช้ชีวิตภายใต้ร่มเงาของอิสลามต่อไป ที่
 สำคัญนักคะอะฮ์สามารถให้คำปรึกษาที่ประทับใจแก่มุอัลลัฟอื่นเนื่องมาจากนักคะอะฮ์เคยเป็น
 มุอัลลัฟมาก่อน

ค. วิธีการคะอะฮ์ด้วยการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจน

การคะอะฮ์ด้วยการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจนเป็น
 วิธีการคะอะฮ์อีกวิธีหนึ่งที่นักคะอะฮ์จำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ เพราะผู้ที่สนใจ
 อิสลามคือผู้ที่เริ่มเรียนรู้อิสลาม ดังนั้นการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจนจึงเป็นวิธีการคะอะฮ์ที่
 เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียนรู้อิสลามเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ทางมุลนิฮ์สันติชนจึงใช้ถ้อยคำที่
 ง่ายๆ ในการบรรยายให้กับมุอัลลัฟฟัง เช่นในขณะบรรยายจะเลือกใช้ภาษาที่ผสมกันหลายๆ ภาษา คือ
 ภาษาไทยคำ ภาษาอาหรับคำ เป็นต้น

5.1.3.2 วิธีการคะอะฮ์ด้วยการกระทำ

ก. วิธีการคะอะฮ์ด้วยการสอนภาคปฏิบัติ

มุลนิฮ์สันติชนได้คะอะฮ์มุอัลลัฟให้เข้าใจภาคปฏิบัติของ
 ศาสนาอิสลามด้วยวิธีการการสอนทฤษฎีในภาคเช้าและสอนปฏิบัติในภาคบ่าย สำหรับการสอน
 ทฤษฎีนั้นจะมีทั้งหมด 15 หัวข้อด้วยกันซึ่งได้ระบุชัดเจนในเอกสารของมุลนิฮ์สันติชน และจะต้อง
 สอบข้อเขียนเมื่อเรียนครบตามจำนวนหัวข้อดังกล่าว สำหรับภาคปฏิบัตินั้นจะสอนในสถานการณ์
 จริง เพื่อให้มุอัลลัฟสามารถเรียนรู้และจดจำได้ง่าย

ข. วิธีการคะอะฮ์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม

การคะอะฮ์ด้วยกิจกรรมทำให้มุอัลลัฟกล้าที่จะปรึกษา
 แลกเปลี่ยนความรู้ศาสนาซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้นการทำกิจกรรมทำให้มุอัลลัฟฝึกฝนทบทวน
 วิชาความรู้ที่ได้ศึกษาในชั้นเรียน ดังนั้นมุลนิฮ์สันติชนจึงมีกิจกรรมดีๆ สำหรับการฝึกฝนมุอัลลัฟ
 อย่างต่อเนื่อง เช่นการจัดค่าย การเรียนรู้นอกสถานที่ และการเยี่ยมชมบ้านครูบาอาจารย์ในวัน
 สำคัญทางศาสนาอิสลาม

ค. วิธีการคะอะวะสุด้วยจรรยา มารยาทในอิสลาม

จรรยา มารยาทในอิสลามเป็นจรรยา มารยาทที่ดีเลิศผู้ใดปฏิบัติได้ก็จะเป็นที่รักของสังคมเพราะอิสลามมีจรรยา มารยาทที่ครอบคลุมทุกด้านและสมบูรณ์แบบในการดำเนินชีวิต ดังนั้นมุลนิธิสันติชนจึงคะอะวะสุผู้ที่สนใจอิสลามด้วยจรรยา มารยาทในอิสลาม เช่น การพูดจาด้วยคำพูดที่ไพเราะ การไม่นินทาให้ร้ายผู้อื่น และการช่วยเหลือผู้อื่นเป็นต้น ด้วยมารยาทที่ดีงามดังที่กล่าวมาทำให้ผู้ที่สนใจอิสลามจำนวนไม่น้อยยอมรับที่จะใช้ชีวิตได้ร่มเงาอิสลามตลอดไป

ง. วิธีการคะอะวะสุด้วยการเป็นแบบอย่างให้ดู

แบบอย่างที่ดีเป็นวิธีการคะอะวะสุที่มุลนิธิสันติชนได้ปลูกฝังให้เด็กๆและเยาวชนได้เห็นเป็นแบบอย่างตั้งแต่เล็กๆ เมื่อเติบโตใหญ่โตแล้วเหล่านั้นจดจำและนำพาแบบอย่างดังกล่าวมาเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต และสร้างประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป มุอัลลัฟก็เช่นเดียวกันพวกเขาเหล่านั้นเรียนรู้การใช้ชีวิตแบบอิสลามโดยการเลียนแบบผู้รู้ที่ดำเนินชีวิตตามอัลกุรอานและแบบอย่างของท่านศาสนทูตมุหัมมัดดังนั้นการเลียนแบบจึงเป็นวิธีการคะอะวะสุที่มุอัลลัฟสามารถเข้าใจอิสลามได้ง่ายในการจดจำและปฏิบัติ

5.1.3.3 วิธีการคะอะวะสุด้วยสื่อ

ก. วิธีการคะอะวะสุด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมุลนิธิสันติชนได้นำมาเผยแพร่อิสลามให้แก่บรรดามุอัลลัฟ และผู้ที่สนใจอิสลามโดยการบรรยายอิสลามผ่านทางยูทูป และให้คำปรึกษาหารือกันด้วยโปรแกรมไลน์ และเฟสบุค

ข. วิธีการคะอะวะสุด้วยตำรา

หนังสืออิสลามคือหนังสือที่ได้รวบรวมเรื่องราวอิสลามเอาไว้แต่ละด้าน เช่น เรื่องของหลักการศรัทธา เรื่องของหลักการปฏิบัติ และเรื่องของจรรยา มารยาทในอิสลาม ดังนั้นผู้ที่สนใจอิสลามในด้านใดก็สามารถอ่านจากหนังสืออิสลามในด้านนั้นๆได้ตามต้องการ ซึ่งเป็นวิธีการคะอะวะสุอิสลามให้แก่มุอัลลัฟหรือผู้สนใจอิสลามได้อ่าน ดังนั้นอาจารย์บรรจง บินกาชัน ประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมุลนิธิสันติชนได้เขียนและแปลหนังสืออิสลามออกสู่สังคมอย่างมากมาย เพื่อให้ความจริงของอิสลามได้เผยแผ่ออกไป

ก. วิธีการคะอะฮ์ด้วยเอกสาร วารสาร ซีดี ดีวีดี

มัลลัฟสามารถเข้าใจและปฏิบัติใช้หลักจรรยาบรรณในอิสลาม โดยเรียนรู้จากดีวีดีซึ่งทางโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน ได้จัดจำหน่าย และให้ยืม ดังนั้นการเรียนรู้อิสลามของมัลลัฟจากสื่อดีวีดีจึงเป็นวิธีการคะอะฮ์ของมูลนิธิสันติชน ที่เผยแพร่อิสลามอยู่ในปัจจุบัน

5.1.3.4 วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหา

ก. วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการศรัทธา

เนื้อหาที่โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนได้เผยแพร่ให้กับบรรดามัลลัฟเป็นเนื้อหาที่ครอบคลุมในสามประการ คือ หลักการศรัทธา หลักการปฏิบัติ และจรรยาบรรณในอิสลาม

ข. วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการปฏิบัติ

โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนมีวิธีการคะอะฮ์ให้แก่มัลลัฟได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติในอิสลาม ทั้ง 5 ประการ คือกล่าวคำปฏิญาณ คำรองละหมาด ถือศีลอด จ่ายซากาต และประกอบพิธีหัจญ์ที่นครมักกะฮ์ ตลอดจนมูลนิธิได้สร้างความมั่นใจให้กับบรรดามัลลัฟว่าใครก็ตามที่ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ Ψ เขาผู้นั้นจะได้รับความพึงพอใจจากอัลลอฮ์ Ψ และชีวิตจะไม่ตกต่ำอย่างแน่นอน เพื่อให้มัลลัฟมีความหนักแน่นในการปฏิบัติคำสั่งให้

ค. วิธีการคะอะฮ์ด้วยอิหฺसान (คุณธรรม)

การคะอะฮ์อิสลามเป็นเป็นการกิจที่มีเกียรติและมีบททดสอบจากอัลลอฮ์ Ψ ดังนั้นสิ่งที่ทำให้นักคะอะฮ์ฮ์ยืนหยัดอยู่ในภารกิจนี้ได้คือความบริสุทธิ์ใจเพื่อ อัลลอฮ์ Ψ เท่านั้น

สรุปวิธีการคะอะฮ์ของมูลนิธิสันติชนให้แก่มัลลัฟภายใต้โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมีวิธีการดังนี้คือ 1) วิธีการคะอะฮ์ด้วยคำพูด 2) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการกระทำ 3) วิธีการคะอะฮ์ด้วยสื่อ 4) วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหา สำหรับวิธีการคะอะฮ์ด้วยคำพูดสามารถแยกเป็นข้อย่อยได้ดังนี้ 1) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการกล่าวต้อนรับและการแนะนำที่ดีงาม 2) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการให้คำปรึกษาที่ประทับใจ 3) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจน และสำหรับวิธีการคะอะฮ์ด้วยการกระทำสามารถแยกเป็นข้อย่อยได้ดังนี้ 1) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการสอนภาคปฏิบัติ 2) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม 3) วิธีการคะอะฮ์ด้วยจรรยาบรรณในอิสลาม 4) วิธีการคะอะฮ์ด้วยการเป็นแบบอย่างให้ดู และสำหรับวิธีการคะอะฮ์

ด้วยการกระทำสามารถแยกเป็นข้อย่อยได้ดังนี้ 1) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต 2) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยตำรา 3) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยเอกสาร วารสาร ซีดี ดีวีดี และสำหรับวิธีการตะอวะฮ์ด้วยเนื้อหาสามารถแบ่งเป็นข้อย่อยได้ดังนี้ 1) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการศรัทธา 2) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการปฏิบัติ 3) วิธีการตะอวะฮ์ด้วยอิหฺसान (คุณธรรม)

5.2 อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิธีการตะอวะฮ์ของมุลนิฮ์สันดิชนให้แก่มุลลัฟ โดยการวิจัยเชิงเอกสาร และเชิงคุณภาพ จากผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

5.2.1 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยคำพูด

5.2.1.1 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยการกล่าวต้อนรับและการแนะนำที่ดียิ่ง

การต้อนรับด้วยคำพูดที่สุภาพอ่อน โยนและการแนะนำที่ดียิ่งของบรรดาผู้ที่รับผิดชอบในงานตะอวะฮ์ของมุลนิฮ์สันดิชนต่อผู้ที่สนใจอิสลาม สร้างความประทับใจให้กับผู้ที่สนใจอิสลามเป็นอย่างมาก สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของ ดร. สุไลมาน บุนยุม รองประธาน โครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม ซึ่งได้บอกถึงความสำคัญของวิธีการตะอวะฮ์ด้วยการกล่าวต้อนรับและการแนะนำที่ดียิ่งว่า “คนที่มาต้องได้รับการต้อนรับที่ดี เขาต้องรู้สึกอบอุ่น เป็นมิตร อิสลาม ไม่ได้โหดร้าย ทุกคนที่มาที่นี่ ต้องได้รับการดูแลอย่างดี พอเสร็จแล้วก็เป็นเรื่องของการสอนเทคนิควิธีที่ก้าวหน้าไป” ซึ่งในเรื่องนี้ตรงกับคำสั่งของอัลลอฮ์ Ψ ที่ให้เรียกร่องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าโดยสุชุม และการตักเตือนที่ดี ดังที่อัลลอฮ์ Ψ ได้ตรัสว่า

﴿ادْعُ إِلَى سَبِيلِ رَبِّكَ بِالْحُكْمِ وَالْمَوْعِظَةِ الْحَسَنَةِ وَجَادِلْهُمْ بِالَّتِي هِيَ أَحْسَنُ إِنَّ رَبَّكَ هُوَ أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهْتَدِينَ﴾

(النحل : 125)

ความว่า “จงเรียกร่องสู่แนวทางแห่งพระเจ้าของสุเจ้าโดยสุชุม และการตักเตือนที่ดี และจงโต้แย้งพวกเขาด้วยสิ่งที่ดีกว่าแท้จริงพระเจ้าของพระองค์และพระองค์ทรงรู้ดียิ่งถึงบรรดาผู้ที่อยู่ในทางที่ถูกต้อง”

(อันนะหฺลุ : 1)

วิธีการตะอวะฮ์ด้วยการกล่าวต้อนรับและการแนะนำที่ดีงามเป็นเป็นวิธีการตะอวะฮ์ด้วยคำพูดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งจากวิธีการตะอวะฮ์ของมุลนิฮ์สันดิซนแก่มุฮัลล์ฟซึ่งวิธีการตะอวะฮ์นั้นมีหลากหลายวิธี ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของยามิละห์ เทษา (2551 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า “การตะอวะฮ์ในอิสลามนั้นมีวิธีการและแนวทางมากมาย แต่แนวทางที่ดีเลิศที่สุดนั้น คือ แนวทางที่ถูกปฏิบัติโดยท่านศาสนทูตของเรามุฮัมมัด^๑ เพราะเป็นแนวทางที่ได้รับการชี้แนะมาจากพระองค์อัลลอฮ์^๒ โดยตรงให้มาเผยแผ่ศาสนาของพระองค์และมวลมนุษยชาติ”

5.2.1.2 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยการให้คำปรึกษาที่ประทับใจ

การให้คำปรึกษาแก่ผู้ที่มีความสนใจในอิสลามอย่างเป็นกันเองและมีความบริสุทธิ์ใจเพื่ออัลลอฮ์^๒ ถือเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นวิธีการตะอวะฮ์อีกข้อหนึ่งที่มุลนิฮ์สันดิซนให้ความสำคัญซึ่งสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนางสาววารุณี เกิดวุฒิชน ว่า “ผู้สัมภาษณ์ : สิ่งที่ท่านประทับใจในคำสอนอิสลามจนนำไปสู่การเป็นมุสลิมหลังจากเข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมุลนิฮ์สันดิซนคืออะไร ผู้ให้สัมภาษณ์ : ดิฉันประทับใจในเรื่องของการให้คำแนะนำเป็นมิตรทำให้เราไม่รู้สึกละอาย และการบรรยายของอาจารย์ก็ทำให้เข้าใจได้ชัดเจนค่ะ” การให้คำปรึกษาหรือการซักถามซึ่งกันและกันนั้น ถือเป็นส่วนหนึ่งจากคุณธรรมอันสูงส่งของอิสลาม เพราะอิสลามนั้น ตั้งบนการซักถามซึ่งกันและกัน สอดคล้องกับหะดีษของท่านนบี^๑ ได้กล่าวว่า “ศาสนาคือการซักถามซึ่งกันและกัน” สำหรับการให้คำแนะนำหรือปรึกษาในเรื่องศาสนาเป็นสิ่งที่ดีงามเพราะการพูดเพื่อการเรียกร้องไปสู่อัลลอฮ์^๒ เป็นคำพูดที่ดีเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานที่อัลลอฮ์^๒ ตรัสว่า

﴿وَمَنْ أَحْسَنُ قَوْلًا مِّمَّنْ دَعَا إِلَى اللَّهِ﴾

(الفصلت : 33)

ความว่า “และผู้ใดเล่าจะมีคำพูดที่ดีเลิศยิ่งไปกว่าผู้เชิญชวนไปสู่อัลลอฮ์^๒”

(อัลฟุศสิลัต : 33)

5.2.1.3 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจน

การตะอวะฮ์ด้วยการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจนเป็นวิธีการตะอวะฮ์อีกวิธีหนึ่งที่นักตะอวะฮ์จำเป็นต้องเรียนรู้และทำความเข้าใจ เพราะผู้ที่สนใจอิสลามคือผู้

¹ (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 51)

ที่เริ่มเรียนรู้อิสลาม ดังนั้นการบรรยายที่เข้าใจง่ายและชัดเจนจึงเป็นวิธีการอะฮ์ลุลฮะดีที่เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับผู้เริ่มเรียนรู้อิสลามเช่นกัน สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของประธาน โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนอาจารย์บรรจง บินกาซัน ว่า “ผู้สัมภาษณ์ : ในฐานะที่ท่านมีประสบการณ์ในการอะฮ์ลุลฮะดีแก่ผู้สมัคร ท่านมีข้อเสนอแนะอะไรบ้างต่อองค์กรและสังคมมุสลิมที่สนใจเกี่ยวกับวิธีการอะฮ์ลุลฮะดี ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็มีบ้าง ก็คือว่าประการแรก อย่าให้เขามองศาสนาอิสลามว่า โอ้ เป็นเรื่องที่เห็นได้ยากนะครับ หรือเป็นเรื่องที่ปฏิบัติได้ยาก จะให้มองว่าอิสลามเป็นวิถีชีวิต ทำแล้วเกิดผลดีกับตัวเอง แล้วก็สามารถที่จะเข้าถึงได้ง่ายดาย มันไม่ยาก มันก็ขึ้นอยู่กับเทคนิค วิธีของแต่ละที่ และก็ไม่มีวิธีการสอนนะครับ ก็ไม่จำเป็นที่จะต้องเอามานั่งฟังบรรยายอย่างเดียว จะต้องมิกิจกรรมด้วย ทำกิจกรรมก็คือ ประการแรกเลยก็ต้องสอนให้เขารู้จักกันก่อน แล้วอันที่สำคัญมากๆเลย ตะฮ์รอฟ” และการอะฮ์ลุลฮะดีด้วยความชัดเจนและความกระชับ เป็นวิธีการอะฮ์ลุลฮะดีของมูลนิธิสันติชนให้แก่ผู้สมัครซึ่งตรงกับวิธีการอะฮ์ลุลฮะดีของนักอะฮ์ลุลฮะดีสมัยสลัฟเช่นกัน ซึ่งได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของรอชีดะ บือราเฮง (2551 : บทคัดย่อ) ได้พบว่า “กลุ่มของสลัฟมีวิธีการในการเผยแพร่ศาสนาที่ยืนหยัดอยู่บนพื้นฐานของความกระชับชัดเจน ถูกต้องตามวิธีการปฏิบัติที่เป็นวิชาการ มีการปลูกฝังจิตสำนึกขึ้นพื้นฐานของอิสลามที่ถูกต้อง ตลอดจนมีขั้นตอนและรูปแบบวิธีการที่หลากหลายตามสภาพของสังคมในแต่ละยุคสมัย” และวิธีการอะฮ์ลุลฮะดีดังกล่าวมานั้นได้สอดคล้องกับวิธีการอะฮ์ลุลฮะดีที่อัลลอฮ์² ได้ตรัสว่า

﴿وَمَا أَرْسَلْنَا مِنْ رَسُولٍ إِلَّا بِلِسَانٍ قَوْمِهِ لِيُبَيِّنَ لَهُمْ﴾

(إبراهيم : 4)

ความว่า “และเราได้ส่งเราะสูลคนใด นอกจากด้วยการพูดภาษาชนชาติของเขา เพื่อจะได้ชี้แจงอย่างชัดเจนแก่พวกเขา”

(อิบรอฮีม : 4)

ดังนั้นนักอะฮ์ลุลฮะดีจำเป็นต้องพูดอย่างชัดเจนไม่คลุมเครือในขณะเดียวกันไม่ควรสงสัยหรือลังเลต่อการพูด ที่สำคัญผู้พูดจะต้องพูดให้อีกฝ่ายเข้าใจเพราะเป้าหมายของการพูดนั้นจะต้องสื่อถึงความหมายที่ชัดเจน

5.2.2 วิธีการอะฮ์ลุลฮะดีด้วยการกระทำ

5.2.2.1 วิธีการอะฮ์ลุลฮะดีด้วยการสอนภาคปฏิบัติ

² เพื่อที่จะชี้แจงบทบัญญัติของอัลลอฮ์² เพื่อให้พวกเขาเข้าใจจุดมุ่งหมายของพระองค์ และเพื่อให้เป้าหมายของการเป็นเราะสูล มี ความสมบูรณ์

มุลนิธิสันติชนได้คะอะฮ์มุอัลลัฟให้เข้าใจภาคปฏิบัติของศาสนาอิสลามด้วยวิธีการการสอนภาคทฤษฎีและหลังจากนั้นก็สอนภาคปฏิบัติสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนางสาวอัญชฎีกา เรืองสุทธา (อาอิชะ) หัวหน้าฝ่ายทะเบียน ครูพี่เลี้ยงสอนอาบน้ำละหมาด ผู้ช่วยประชาสัมพันธ์ของโครงการอบรมผู้สนใจอิสลาม ได้ให้ข้อมูลว่า “ผู้สัมภาษณ์ : ในมุมมองของท่านวิธีการคะอะฮ์แบบใดที่มุลนิธิเคยใช้ปฏิบัติมากที่สุด ผู้ให้สัมภาษณ์ : ก็จะสอนภาคทฤษฎีก่อนหลังจากนั้นก็สอนภาคปฏิบัติ การเรียนการสอนจะมี 2 ช่วง ช่วงเช้าจะเป็นส่วนของภาคทฤษฎี ช่วงบ่ายจะเป็นภาคปฏิบัติส่วนหลักสูตรการเรียนการสอนจะมี 15 หัวข้อหลักๆ อยู่ในโบซาร์” และได้สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนางสาวแทนฉันทองเลม็ด เฮวาอีมุดตาเกินครูโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมุลนิธิสันติชน ว่า “ผู้สัมภาษณ์ : ท่านมีวิธีการอย่างไรบ้างที่ทำให้มุอัลลัฟสามารถปฏิบัติศาสนกิจ เช่นการละหมาด เป็นต้น ได้อย่างถูกต้อง ผู้ให้สัมภาษณ์ : นิวกี้จะมีการสอนโดยให้เขาปฏิบัติจริง สอนวิธีละหมาดให้เขาเข้าใจ วิธีการอาบน้ำละหมาดทุกอย่างให้กับเขา และเราก็จะสอนอัลกร้อ่านให้กับเขา” การคะอะฮ์ด้วยการสอนภาคปฏิบัติเช่นการอาบน้ำละหมาดเป็นต้น ได้สอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์ Ψ ซึ่งได้สอนผู้ศรัทธาถึงวิธีการอาบน้ำละหมาดว่า

﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا قُمْتُمْ إِلَى الصَّلَاةِ فَاغْسِلُوا وُجُوهَكُمْ وَأَيْدِيَكُمْ إِلَى الْمَرَافِقِ وَامْسَحُوا بِرُءُوسِكُمْ وَأَرْجُلَكُمْ إِلَى الْكَعْبَيْنِ﴾
: المائدة)

(6)

ความว่า : “โอ้อับรรดาผู้ศรัทธาแล้วทั้งหลาย เมื่อท่านทั้งหลาย จะไปทำการละหมาด พวกท่านจงล้างใบหน้าของพวกท่านและมือของพวกท่านจนถึงข้อศอก และท่านทั้งหลาย จงลูบศีรษะของพวกท่าน และจงล้างเท้าทั้งสองจนถึงตาตุ่ม”

(อัลมาอิดะฮ์ : 6)

5.2.2.2 วิธีการคะอะฮ์ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรม

การคะอะฮ์ด้วยกิจกรรมทำให้มุอัลลัฟกล้าที่จะปรึกษาแลกเปลี่ยนความรู้ศาสนาซึ่งกันและกัน ยิ่งไปกว่านั้นการทำกิจกรรมทำให้มุอัลลัฟฝึกฝนทบทวนวิชาความรู้ที่ได้ศึกษาในชั้นเรียน ดังคำกล่าวของอาจารย์บรรจง บินกาชัน ประธานโครงการอบรมผู้สนใจ

อิสลามของมุลนิธิสันติชน ว่า “นอกจากการเรียนการสอนแล้ว ก็จะมีกิจกรรมนอกสถานที่ จัดค่าย เพื่อให้เขาได้รู้จักกัน เพราะว่าขณะที่อยู่ที่นี้โอกาสที่เขาจะได้พบปะสรรสรรค์ พุดคุย แสดงตัวตน ของตัวเองออกมามันน้อย เพราะทุกคนต้องนั่งฟังอย่างเดียว ถ้าทำกิจกรรม เขาก็จะได้แลกเปลี่ยน ความคิดเห็น มีกิจกรรมละลายพฤติกรรมอะไรต่างๆ ความเป็นตัวตนก็จะออก บางคนคิดว่าตัวเอง มีปัญหาหนักที่สุด แต่ว่าพอไปค่ายไปฟังเรื่องของคนอื่น เรื่องของเราเรื่องนิดเดียว เห็นใหม่เขาก็ ลำบากใจ จากผู้ที่ต้องการคำปรึกษา กลายเป็นผู้ให้คำปรึกษาโดยปริยาย สิ่งนี้ก็ทำให้ท่านมีความ ผูกพัน ผม โชคดี ก็คือว่าผู้ที่ร่วมไปทำงานค่ายและมีความผูกพันรั้งและก็มาช่วยงานและขณะเดียวกัน ตอนนั้นนอกจากการเรียนการสอนนี้ ผมยังยกระดับกิจกรรมระดับชั้น คือผมมองหาผลหลักที่เข้ามา ช่วยเราแล้วไปลงสนามท้องถิ่นและชุมชนมุสลิม ตามมัสยิดต่างๆที่ไม่ไกลจากกรุงเทพ ในวันหยุด แล้วก็พาเขาไปแล้วเราก็ทำกิจกรรมกับเด็กๆ ผมจะเขียนคำถามเวลาไปร่วมกิจกรรมนะครับ ไปถาม เด็กๆ และเขาจะต้องตอบ ถ้าตอบ เด็กตอบได้ ให้รางวัลเด็ก เพราะฉะนั้นถ้าเขาผ่านคำถาม เขาก็ จะได้ทบทวนตัวเองนะครับ” ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ อาแว เจาะ โมง (2554 : บทคัดย่อ) ที่ พบว่า “บทบาทของนักเรียนที่จะเผยแพร่ศาสนาอิสลามนั้นมีค่อนข้างสูง อันเนื่องมาจากความฝึกฝน ของสถาบันการศึกษาโรงเรียนบำรุงอิสลาม ส่วนใหญ่ได้ทำการเผยแพร่ศาสนาอิสลามด้วยความ สมจริตใจ เต็มใจที่จะให้การบริการทางวิชาการความรู้ให้กับชุมชน ท้องถิ่น สังคม เป็นต้น ดังกล่าวนี ้อย่างน้อยต้องอาศัยหลักสองประการด้วยกันคือ หนึ่งต้องทำงานเป็นทีมหรือจัดชมรม สมาคมใน ชุมชนในการเผยแพร่ศาสนาอิสลาม และสองควรจัดกิจกรรมหรือโครงการเพื่อให้เกิดแรงจูงใจใน การที่จะให้เกิดความเข้าใจในเรื่องของอิสลาม” ในการทำกิจกรรมนั้นจะทำให้สามารถแลกเปลี่ยน ความรู้ศาสนาและตักเตือนซึ่งกันและกัน และการตักเตือนซึ่งกันและกันเป็นคุณลักษณะของผู้ ศรัทธา ตรงกับที่อัลลอฮ์³ตรัสว่า

﴿وَالْمُؤْمِنُونَ وَالْمُؤْمِنَاتُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ يَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ﴾

(التوبة : 71)

ความว่า “และบรรดามุมีน³ชาย และบรรดามุมีนหญิงนั้น บางส่วน ของพวกเขาต่างเป็นผู้ช่วยเหลืออีกบางส่วน⁴ซึ่งพวกเขาจะใช้ให้ ปฏิบัติในสิ่งที่ชอบและห้ามปรามในสิ่งที่ไม่ชอบ”

(อัต-เตาบะฮ์ : 71)

³ คือผู้ที่ศรัทธาต่อพระบิที่อัลลอฮ์³ทรงส่งมา

⁴ คือต่างเป็นผู้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

5.2.2.3 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยจรรยาบรรณในอิสลาม

จรรยาบรรณอิสลามเป็นจรรยาบรรณที่ดีเลิศผู้ใดปฏิบัติได้ก็จะเป็นที่รักของสังคมเพราะอิสลามมีจรรยาบรรณที่ครอบคลุมทุกด้านและสมบูรณ์แบบในการดำเนินชีวิต ดังนั้นมูลนิธิสันติชนจึงตะอวะฮ์ผู้ที่สนใจอิสลามด้วยจรรยาบรรณอิสลาม สอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนางสาวเพ็ญพักตร์ ซึ่งเป็นมุสลิมว่า “ผู้สัมภาษณ์ : หลังจากได้เรียนรู้จรรยาบรรณในอิสลามท่านสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ : เปลี่ยนแปลง รู้จักการให้เกียรติคนอื่นมากขึ้น” และสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของนางสาวสุกัญญา พุกงาม ซึ่งเป็นมุสลิมเช่นกันว่า “ผู้สัมภาษณ์ : หลังจากได้เรียนรู้จรรยาบรรณในอิสลามท่านสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตประจำวันอย่างไรบ้าง ผู้ให้สัมภาษณ์ : การรักษาใจ วาจา ใจ ให้ถูกต้อง การขออภัยในสิ่งที่เราทำผิดกับผู้อื่น สงบกาย สงบใจมากขึ้น รู้จักคิดไตร่ตรอง ถึงเหตุถึงผล” การตะอวะฮ์ด้วยจรรยาบรรณอิสลามเป็นวิธีการตะอวะฮ์ที่สำคัญ โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักตะอวะฮ์ต้องมีความอดทน พยายาม สุขุมในการตะอวะฮ์ เพราะสิ่งดังกล่าวเป็นมารยาดีดีในการตะอวะฮ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ เฟาซาน เต๊ะมะหมัด (2553 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า “ท่านมุศฮับ บิน อุมัยรฺเป็นอัครสาวกท่านแรกที่ท่านศาสนทูตส่งไปยังเมืองมะดีนะฮ์เพื่อเผยแผ่ศาสนาอิสลาม โดยใช้วิธีการตะอวะฮ์ของท่านด้วยความอดทน ความพยายาม สุขุมเยือกเย็นในการเชิญชวนศาสนาอิสลาม” นักตะอวะฮ์ต้องมีความอดทน สอดคล้องกับคำกวีร้อลกุรอานที่อัลลอฮ์^ﷻได้ตรัสแก่ศาสนทูตมุหัมมัด^ﷺให้มีความอดทนว่า

﴿فَاصْبِرْ كَمَا صَبَرَ أُولُو الْعَزْمِ مِنَ الرُّسُلِ...﴾

(الأحقاف : 35)

ความว่า “ดังนั้นเจ้าจงอดทนดังเช่นบรรดาผู้มีจิตมั่นคงจากเราระสูดทั้งหลาย”

(อัลอะหฺกัฟ : 35)

5.2.2.3 วิธีการตะอวะฮ์ด้วยการเป็นแบบอย่างให้ดู

แบบอย่างที่ดีเป็นวิธีการตะอวะฮ์ที่มูลนิธิสันติชนได้ปลูกฝังให้เด็ก ๆ และเยาวชนได้เห็นเป็นแบบอย่างตั้งแต่เล็กๆ เมื่อเติบโตใหญ่โตๆ เหล่านั้นจดจำและนำพาแบบอย่างดังกล่าวมาเป็นรูปแบบการดำเนินชีวิต และสร้างประโยชน์ให้กับสังคมต่อไป ตัวอย่างเช่น ดร.สุไลมาน บุญชม ผู้ซึ่งตอนเด็กๆ ได้ซึมซับรูปแบบดีๆ ที่บรรดาผู้ใหญ่ในมูลนิธิสันติชนได้สร้าง

แบบอย่างเอาไว้ ณ วันนี้ ดร.สุไลมาน บุญชม นำพารูปแบบเหล่านั้นมาเป็นวิธีการอะฮ์ดีให้แก่ผู้สนใจอิสลาม และดำรงตำแหน่งรองประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน ดังที่ท่านได้กล่าวไว้ว่า “อันที่หนึ่งมันเป็นความผูกพันมาตั้งแต่ต้น ผมเกิดและโตมากับมูลนิธิ ปู่ย่าตายาย ก็เป็นผู้ริเริ่มก่อตั้งมูลนิธินี้ มูลนิธิสันติชนนี้แหละ ปู่ผมเป็นผู้บริจาคที่ดิน ก็เป็นผู้อุปถัมภ์หลัก และคุณประเสริฐก็มารับงานในฐานะประธานมูลนิธิ และผมมาวิ่งเล่นตั้งแต่เล็ก ๆ จนกระทั่งเริ่มโตเขาก็เริ่มจ้างให้ลูก ๆ หลาน ๆ ไปเรียนศาสนาเพื่อหวังว่าจะกลับมาทำงานที่นี่พอจบกลับมาผมก็มาทำงานเผยแพร่โดยการสอนผู้ใหญ่ ทำงานเยาวชน ทำค่ายสอนผู้ใหญ่ และก็สอนมัลลัฟ ตอนนั้นยังไม่มีงานหลัก ก็ทำค่ายพอเสาร์อาทิตย์ก็สอนผู้ใหญ่ และสอนมัลลัฟด้วย ผมคลุกคลีอยู่กับงานเผยแพร่จนกระทั่งเขาเปิดโรงเรียนผมก็เลยเข้ามาทำหน้าที่เป็นครูสอนเอาตั้งแต่เริ่มต้น จนกระทั่งโรงเรียนใหญ่ขึ้น ๆ เพราะฉะนั้นก็ทำงานเกือบทั้งสัปดาห์อยู่ที่นั่น หัววันก็อยู่ที่นั่น แล้วก็สองวันก็อยู่ที่มูลนิธิ” และสอดคล้องกับหะดีษของท่านที่ได้กล่าวถึงการเป็นแบบอย่างให้กับผู้อื่นว่า

((مَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً حَسَنَةً فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ لَهُ مِثْلُ أُجْرٍ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أُجُورِهِمْ شَيْءٌ وَمَنْ سَنَّ فِي الْإِسْلَامِ سُنَّةً سَيِّئَةً فَعَمِلَ بِهَا بَعْدَهُ كُتِبَ عَلَيْهِ مِثْلُ وِزْرِ مَنْ عَمِلَ بِهَا وَلَا يَنْقُصُ مِنْ أُوزَارِهِمْ شَيْءٌ))

(أخرجه مسلم، 2001 : 1017)

ความว่า “ผู้ใด ที่ได้ริเริ่มทำขึ้นมา ในอิสลาม กับหนทางที่ดี แน่แน่นอน เขาจะได้รับผลบุญและได้รับผลบุญของผู้ที่ได้ปฏิบัติตามหลังจากเขาได้ (เสียชีวิตไปแล้ว) โดยไม่มีสิ่งบกพร่องลงเลย จากผลบุญของพวกเขา และผู้ใด ที่ได้ริเริ่มทำขึ้นมา ในอิสลาม กับหนทางที่เลว แน่แน่นอน บาปของมันก็ตกบนเขา และบาปของผู้ที่ปฏิบัติตามมัน หลังจากเขา (เสียชีวิตไปแล้วก็ตกบนเขา) โดยไม่มีสิ่งใดบกพร่องลงไปเลย จากบรรดาบาปของพวกเขา”

(บันทึกโดย Muslim, 2001 : 1017)

5.2.3 วิธีการอะฮ์ดีด้วยสื่อ

5.2.3.1 วิธีการอะฮ์ดีด้วยสื่ออินเทอร์เน็ต

อินเทอร์เน็ต เป็นสื่อชนิดหนึ่งที่โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนได้นำมาเผยแพร่ต่ออิสลามให้แก่บรรดาผู้ที่สนใจอิสลามไปทั่วโลก สอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของครูอาลี ปฎิมาลิขิต กรรมการโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมูลนิธิสันติชนว่า “ผู้สัมภาษณ์ : ในแต่ละปีมีผู้ให้ความสนใจเข้าร่วมโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมากน้อยเพียงใด ผู้ให้สัมภาษณ์ : ช่วงหลังๆ มาจำได้เลยประมาณสองปีหลังให้มา เยอะมาก อาจจะเป็นเพราะว่าเราเริ่มทำงาน อีกอย่างเทคโนโลยี ที่อัลลอฮ์Ψให้มา ไม่ว่าจะเป็นยูทูป หรือเว็บไซต์ตอนนี้เรามีสอนทางอินเทอร์เน็ต และตอนนี้มีพี่น้องที่อยู่ต่างประเทศเรียนทางการถ่ายทอดสด เราก็เช็คได้เลยว่าเราอดเท่าไร เราเช็คดูประมาณ 300 กว่าคนที่ดูการถ่ายทอดสด พอเราไปเช็คดูมีทั้งอเมริกา อารหรับอมิเรค ในยุโรปยกเว้นในอเมริกาได้ และก็มีแอนิเมชั่น มีข่าวสารมีงานเขียนและมีโปรแกรมงานบรรยายของอาจารย์ซึ่งก็ได้พี่น้องๆ ที่มีความสามารถเข้ามาช่วยจากการที่เขาเห็นเราทำงานกันอย่างจริงจัง และอาจารย์ก็ให้พื้นที่เขาสำหรับแสดงความสามารถในการที่เราจะเป็นผู้เผยแพร่อิสลามนั้นไม่ยาก แต่ก็ขึ้นอยู่กับความบริสุทธิ์ใจของพวกเรา เราไม่ได้หวังอะไร เราหวังความโปรดปรานจากอัลลอฮ์Ψจริงๆ” และวิธีการอะฮ์ลุลฮัจญ์มีความสำคัญตลอดจนมีบทบาทในการอะฮ์ลุลฮัจญ์ สอดคล้องกับผลการวิจัยของกัตติมา รองเดช (2005 : บทคัดย่อ) พบว่า “การสื่อสารในสังคมมุสลิม นั้นถือเป็นตัวหลักในการเผยแพร่อิสลามที่ถูกต้องและเป็นบ่อเกิดในการพัฒนาทางด้านความคิด สังคมและสื่อต่างๆ ในสังคม ดังนั้น การอะฮ์ลุลฮัจญ์ด้วยการเรียกร้องและด้วยสื่อต่างๆ นั้นคือ แก่นแท้ของการอบรมอิสลามให้กับกลุ่มชนรุ่นแล้วรุ่นเล่าในทุกๆ สังคมมุสลิมและเช่นนี้การสื่อสารกับการอะฮ์ลุลฮัจญ์จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมมุสลิมสังคมใดก็ตาม” สื่อมีความสำคัญในการอะฮ์ลุลฮัจญ์สอดคล้องกับคำตรัสของอัลลอฮ์Ψที่ให้ท่านนบีมูซาโยนไม้เท้าลงไปเพื่อเป็นการเรียกร้องเชิญชวนให้ฟิรเอานศรัทธาต่อพระองค์ ว่า

﴿قَالُوا يَا مُوسَىٰ إِنَّمَا أَنْتَ تُنْقِي وَآيَاتُنَا بَعِثُوا فِي آيَاتِنَا أَنْ تَكُونَ مِنَ الْمُنْقِيَاتِ * قَالَ أَلْقُوا فَلَمَّا أَلْقَوْا سَحَرُوا أَعْيُنَ النَّاسِ وَاسْتَرْهَبُوهُمْ وَجَاءُوا بِسِحْرٍ عَظِيمٍ * وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنْ أَلْقِ عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ﴾
(الأعراف : 115-117)

ความว่า “พวกเขาก็อ้างว่า โอ้มูซา! ท่านจะโยนก่อนหรือว่าพวกเราจะเป็นผู้โยนก่อน” เขาก็กล่าวหาว่า พวกท่านจงโยนก่อนเถิดครั้นเมื่อพวก

⁵ คือพวกนักมายากล

⁶ หมายถึงท่านนบีมูซา

เขาได้โยนออกไป พวกเขาก็ลวงตาประชาชนและทำให้พวกเขา
กลัวและพวกเขานั้นได้นำมาซึ่งมายากลอันใหญ่หลวง”และเราได้มี
โครงการแก่มูสาวา จโยนไม้เท้าของเจ้า แล้วทันใด¹⁰ มันก็กลืนสิ่งที่
พวกเขาลวงตาไว้¹¹

(อัลอะรอฟ : 115-117)

5.2.3.2 วิธีการตะอวะฮฺด้วยตำรา

หนังสืออิสลามคือหนังสือที่ได้รวบรวมเรื่องราวอิสลามเอาไว้แต่ละ
ด้าน เช่นเรื่องของหลักการศรัทธา เรื่องของหลักการปฏิบัติ และเรื่องของจรรยา มารยาทในอิสลาม
ดังนั้นผู้ที่สนใจอิสลามในด้านใดก็สามารถอ่านจากหนังสืออิสลามในด้านนั้นๆ ได้ตามต้องการ
ตำราคือสื่อที่มุลินิสันดิชนได้เผยแพร่อิสลามให้แก่มุอัลลัฟหรือผู้สนใจอิสลามได้อ่าน สอดคล้องกับ
การให้สัมภาษณ์ของประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมุลินิสันดิชน อาจารย์บรรจง
บินกาซัน ว่า “เราไม่ได้ทำเป็นตำราโดยตรงนะแต่เรามีหนังสืออ่านประกอบนะครับ คนที่สมัคร
เรียน คือเป็นหนังสือที่แนะนำความรู้ขั้นพื้นฐานให้ะครับ แล้วก็มิชชีตีประกอบนะครับ แล้วก็
สอนในเรื่องของการละหมาด สิ่งที่เราสอนก็มีสามอย่างคืออิหม่าน อิสลาม อิหฺซานะครับ แล้วก็
สอนให้ครบนะครับ อิหม่านหกประการเราก็สอนครบนะครับ อิสลามห้าประการเราก็สอน ทั้ง
ภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติะครับ แล้วเราจะเน้นเรื่องภายในด้วย เรื่องวัตถุประสงค์ะครับ
เป้าหมายของการปฏิบัติศาสนกิจไม่ว่าเรื่องการละหมาด การถือศีลอด ง่ายชะกาต ให้เขาได้รู้
วัตถุประสงค์คืออะไร” ตำราคือสื่อในการตะอวะฮฺให้มุอัลลัฟหรือผู้สนใจอิสลามได้ศึกษา
สอดคล้องกับส่วนหนึ่งของตำราที่ อาจารย์ บรรจง บินกาซัน ได้ผลิตออกมาสู่สังคม เช่น “หนังสือ
อิสลาม สำหรับผู้เริ่มสนใจอิสลามและหนังสือแนวความคิดเรื่องพระเจ้าในศาสนาสำคัญของโลก
และหนังสือประวัติศาสตร์อิสลาม เล่ม 1, 2 และ 3 และหนังสือทะเลและหะรอมในอิสลาม เป็น

⁷ คือโยนเชือกและไม้เท้าของพวกเขา

⁸ คือลวงตาให้เห็นว่าเป็นงูมากมายกำลังเลื้อยคลานอยู่

⁹ คือกิ้งก่าที่กำลังเลื้อยคลานอยู่นั้น

¹⁰ คือหลังจากที่นะบีมูสาวาได้โยนไม้เท้าลงไปยังไม้เท้าของท่านนั้นได้กลายเป็นงูจริงๆ

¹¹ คือกิ้งก่าที่บรรดานักมายากลของฟิรอวาน์โดยหมดสิ้น แล้วก็กลายเป็นไม้เท้าของท่านกลับตามเดิม พร้อมกับนั้นเชือกของบรรดา
นักมายากลและไม้เท้าของพวกเขา ก็หายไปด้วย”

ต้น” ซึ่งสอดคล้องกับคำร่ำที่อัลลอฮ์ได้ประทานให้ท่านศาสนทูตมุหัมมัด เพื่อเป็นทางนำให้กับผู้ศรัทธาคืออัลกุรอาน ดังที่อัลลอฮ์ Ψ ตรัสว่า

﴿لَمْ يَكُن لَكَ الْكِتَابُ لَمْ يَكُن لَكَ رَيْبٌ فِيهِ هُدًى لِّلْمُتَّقِينَ﴾

(البقرة : 1-2)

ความว่า “อะลิฟ ลาม มีม คัมภีร์นี้ ไม่มีความสงสัยใด ๆ ในนั้น เป็นคำแนะนำสำหรับบรรดาผู้ยำเกรงเท่านั้น”

(อัลบะเกาะเราะฮ์ : 1-2)

5.2.3.3 วิธีการตะอวะซุด้วยคีวีดี

มูอัลลัฟสามารถเข้าใจและปฏิบัติใช้หลักกรรมมารยาทในอิสลาม โดยเรียนรู้จากคีวีดีซึ่งทางโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน ได้จัดจำหน่ายและให้ยืม ดังนั้นการเรียนรู้อิสลามของมูอัลลัฟจากสื่อ คีวีดีจึงเป็นวิธีการตะอวะซุของมูลนิธิสันติชนที่เผยแพร่อิสลามอยู่ในปัจจุบันซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของครูอาลี ปฎิมาลิขิต กรรมการโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมูลนิธิสันติชน ว่า “ผู้สัมภาษณ์ : วิธีการที่ให้มูอัลลัฟมีการปฏิบัติศาสนกิจมีหลากหลาย คีวีดี มีเว็บไซต์ มีหนังสือให้ยืม มีคีวีดีให้ยืมและมีคีวีดีจำหน่าย มีดาวเทียมด้วย และมีทางช่องที่เอ็มทีวี ช่องที่อาจารย์บรรยายแล้วก็ติดต่อตอนนี้ทุกช่องทางและผู้ที่เกี่ยวข้องโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามส่วนใหญ่จะเป็นพุทธ และมีที่เป็นคริสต์ แต่ที่นอที่เป็นศาสนาคริสต์เราจะอธิบายให้กับเขาได้ได้ง่าย เพราะเขามีพื้นฐานของการมีพระเจ้าอยู่แล้ว แล้วก็ส่วนใหญ่มาจากทุกภาคมีจากต่างจังหวัดเป็นพยาบาล เป็นหมอยกจากทางใต้ นั่งเครื่องบินมาเรียน อยู่นครพนมนั่งรถมาก็บอกว่าไม่ต้องนั่งมาเรายินดีไป คีวีดี 15 หัวข้อที่บรรยายที่นั่นมันมีอยู่แล้วคุณเอาคีวีดีไปดู แล้วคีวีดีในการละหมาด สอนละหมาดอ่านตาม เรียนอยู่ที่บ้าน แล้วพอถึงเวลาคุณมั่นใจคุณลงมาสอบ ฉะนั้นกระบวนการเรานะอำนวยความสะดวกให้กับเขาถ้าไม่มีเวลาไม่ต้องมา เดียวนี้ทางเว็บไซต์มี เพราะฉะนั้นทุกช่องทางที่อัลลอฮ์ Ψ ให้เรานะเราก็ทำเพื่องานนี้แล้ว” สำหรับคีวีดีเป็นส่วนหนึ่งของสื่อการตะอวะซุที่มูลนิธิสันติชนจัดเตรียมเอาไว้เพื่อการเรียนการสอนอิสลาม ดังนั้นสื่อจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสอดคล้องกับวิจัยของภคดิมา รองเดช (2005 : บทคัดย่อ) พบว่า “การสื่อสารในสังคมมุสลิมนั้นถือเป็นตัวหลักในการเผยแพร่อิสลามที่ถูกต้อง และเป็นบ่อเกิดในการพัฒนาทางด้านความคิด สังคมและสื่อต่าง ๆ ในสังคม ดังนั้นการตะอวะซุด้วยการเรียกร้องและด้วยสื่อต่าง ๆ นั้นคือ

แก่นแท้ของการอบรมอิสลามให้กับกลุ่มชนรุ่นแล้วรุ่นเล่าในทุกๆ สังคมมุสลิมและเช่นนี้การสื่อสารกับการคะอะฮ์จึงไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ไม่ว่าจะอยู่ในสังคมมุสลิมสังคมใดก็ตาม แต่ทว่าการคะอะฮ์นั้นเป็นที่มาของการคิดต่อสื่อสาร และสิ่งที่เห็นได้ชัดคือมัสยิดต่างๆของสังคมมุสลิมจะมีศูนย์กลางการศึกษาและสื่อสารอิสลาม และมัสยิดต่างๆ เหล่านี้ก็ได้้นำสื่อต่างๆใช้ศตวรรษแล้วศตวรรษเล่า จนกระทั่งสื่อเหล่านั้นได้มีการพัฒนาและปรากฏเกิดขึ้นมามากมายดังเช่นปัจจุบัน”

5.2.4 วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหา

5.2.4.1 วิธีการคะอะฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการศรัทธา

เนื้อหาที่โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนได้เผยแพร่ให้กับบรรดามุอัลลัฟเป็นเนื้อหาที่ครอบคลุมในสามประการสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชน อาจารย์บรรจง บินกาชัน กล่าวไว้ว่า “สิ่งที่เราสอนก็มีสามอย่าง คืออิหม่าน อิสลาม อิฮฺซานนะครັบ แล้วก็สอนให้ครบอะครັบ อิหม่านหกประการเราก็สอนครบนะครັบ”และยังสอดคล้องกับคำสัมภาษณ์ของมุอัลลัฟ นางสาวชญานินทร์ บุญรุ่ง ซึ่งได้บอกถึงเนื้อหาที่ได้เรียนรู้จากโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามว่า “เรียนรู้หลักการศรัทธาในอิสลามจากมูลนิธิสันติชนโดยการบรรยายหลักการศรัทธา 6 ประการค่ะและได้รับการคะอะฮ์ เรียนรู้หลักการปฏิบัติจากมูลนิธิสันติชนด้วยการศรัทธาในพระเจ้า การละหมาด” ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของเฟาซาน เต๊ะมะหมัด (2553 : บทคัดย่อ) พบว่า “แท้จริงการเรียกร้องในอิสลามเป็นการเรียกร้องไปสู่สิ่งที่ดีคะอะฮ์อิสลาม คือการเรียกร้องไปสู่ศาสนาของอัลลอฮ์ﷻ โดยวางพื้นฐานอยู่บนหลักศรัทธาต่ออัลลอฮ์ﷻ ต่อกัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ ต่อบรรดาศาสนทูต ต่อวันอะคีเราะฮ์ และศรัทธาต่อการกำหนดความดีความชั่วมาจากอัลลอฮ์ﷻ”และยังสอดคล้องกับ หะดีษ¹²ของศาสนทูตมุหัมมัดﷺว่า “จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิมานเถิด ?” ท่านนบี จึงตอบว่า การที่ท่านศรัทธาต่ออัลลอฮ์ﷻ ต่อบรรดามลาอิกะฮ์ของพระองค์ ต่อบรรดากัมภีร์ของพระองค์ ต่อบรรดาศาสนทูตของพระองค์ ต่อวันปรโลก และเชื่อต่อการกำหนดสถานะของพระองค์ทั้งที่ดีและไม่ดี” แล้วเขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด” การคะอะฮ์ด้วยหลักการศรัทธานั้นได้สอดคล้องกับอายะฮ์อัลกุรอานว่า

﴿لَيْسَ الْبِرُّ أَنْ تُولُّوا وُجُوهَكُمْ قِبَلَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ وَلَكِنَّ الْبِرَّ مَنْ
آمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَالْمَلَائِكَةِ وَالْكِتَابِ وَالنَّبِيِّينَ﴾

¹² (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8)

(البقرة : 177)

ความว่า "หาใช่เป็นความดีแต่อย่างใดในการที่พวกเจ้าผินหน้าของพวกเจ้าไปทางทิศตะวันออกและตะวันตก หากแต่ความดีนั้นคือ ผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ Ψ ศรัทธาเรื่องวันอวสาน มลาอิกะฮ์ คัมภีร์ และศรัทธาต่อบรรดานบี"

(อัลบะเกาะเราะฮ์:177)

ส่วนการศรัทธาในเรื่อง "กอฏอออกดีร์" การกำหนดความดีและความชั่วนั้นอัลลอฮ์ Ψ ได้ตรัสไว้ในอัลกุรอานหลายอายะฮ์ ด้วยกัน เช่น

﴿وَخَلَقَ كُلَّ شَيْءٍ فَقَدَرَهُ تَقْدِيرًا﴾

(الفرقان : 2)

ความว่า "และอัลลอฮ์ Ψ ได้สร้างทุกๆ สิ่งแล้วพระองค์ก็ทรงกำหนดมันให้เป็นไปตามกฎ"

(อัล-ฟุรกอ : 2)

5.2.4.2 วิธีการละฮัจฮ์ด้วยเนื้อหาหลักการปฏิบัติ

หลักการปฏิบัติในอิสลามมีห้าประการคือการปฏิญาณตน การละหมาด การจ่ายซะกาต การถือศีลอด และการบำเพ็ญหัจญ์ สำหรับโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมูลนิธิสันติชนมิได้ยึดมั่นในวิธีการละฮัจฮ์ให้แก่ผู้สมัครได้เรียนรู้หลักการปฏิบัติในอิสลามด้วยวิธีการต่างๆ เช่นวิธีการสร้างความมั่นใจให้กับบรรดาผู้สมัครว่าใครก็ตามที่ปฏิบัติตามคำสั่งของอัลลอฮ์ Ψ เขาผู้นั้นจะได้รับความพึงพอใจจากอัลลอฮ์ Ψ และชีวิตจะไม่ตกต่ำอย่างแน่นอน สอดคล้องกับคำกล่าวของกรรมการ โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมูลนิธิสันติชน ครูอาลี ปฎิมาลิขิต ว่า “ผมพยายามบอกพี่น้องผมว่าถ้าเราเป็นมุสลิม รุกนอิสลามนั้นก็ 5 ข้อ พอเรารักษาสิ่งที่เป็นฟัรดูแล้วหลังๆ เราก็เพิ่มในสิ่งที่เป็นซุนนะหลังจากที่เรามั่นคงกับความเชื่อว่า อัลลอฮ์ Ψ จะให้ในการกระทำของเขานี้แหละเขาก็จะขวนขวายในการหาวิชาความรู้อันดับแรกเลยนะ ผมทำนองๆ ที่มาเรียนกับผมว่าใครนะที่รักษาละหมาดฟัรดู 5 เวลา แล้วชีวิตตกต่ำให้มาเหยียบหน้าครูอาลีหลายปีที่ผ่านมายังไม่มีการเหยียบหน้าผมเลย ผมบอกว่าถ้าคุณรักษาละหมาด 5 เวลาคุณประสบความสำเร็จแน่นอน คุณอาจจะไม่รวยขึ้นนะแต่ชีวิตคุณดีขึ้นแน่นอน” และสอดคล้องกับคำกล่าวของครู โครงการอบรมผู้สนใจอิสลามมูลนิธิสันติชน นางสาวอัญชลิกา เรื่องสุทธา (อาอิชะ) ว่า “มูลนิธิสันติชนมีการวัดผลทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ภาคทฤษฎีจะมีคะแนนเต็ม 100 ถ้าสอบได้มากกว่า 60 คะแนนก็ถือว่าผ่านคะ ในส่วนของภาคปฏิบัติก็เริ่มจากการกล่าวคำปฏิญาณเข้ารับอิสลาม ทำทางประกอบในการละหมาด เป็นต้น ถ้าหากสอบผ่านทั้ง 2 ภาค ก็จะได้รับประกาศ

นียบัตติจากมุลนิริค๊ะ” และสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของมานะ หมัดโน็ต (2005 : บทคัดย่อ) พบว่า “ทางด้านหน้าที่ของมุอัลลัฟนั้นมีหน้าที่ทั้งทางด้านหลักศรัทธาและหลักการปฏิบัติเช่นเดียวกับว่า เจานั้นเป็นมุสลิมผู้ศรัทธา” หลักการปฏิบัติของอิสลามมีห้าประการสอดคล้องกับหะดีษของท่าน ศาสนทูตมุหัมมัดว่า : “อิสลามนั้น ถูกสร้างอยู่บนหลักการห้าประการ นั่นคือการปฏิญาณตนว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์ Ψ และมุหัมมัด ρ นั่นคือเราะสูลของอัลลอฮ์ Ψ การดำรงไว้ซึ่งการละหมาด การจ่ายซะกาต การประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลลาฮ์ และการถือศีลอดในเดือนรอมฎอน¹³” และยังสอดคล้องกับหะดีษ¹⁴ของท่านบีว่า “จากท่านอุมร์ τ ได้เล่าว่า: “วันหนึ่งในขณะที่พวกเรากำลังนั่งอยู่กับท่านเราะสูลุลลอฮ์ ρ ทันใดนั้นก็มีชายคนหนึ่งสวมเสื้อผ้าที่ชาวโพลนมีผมที่ดำสนิท และไม่เห็นร่องรอยของการเดินทางได้ปรากฏขึ้นมายังพวกเรา และไม่มีผู้ใดเลยในหมู่พวกเราที่รู้จักเขา จนในที่สุดเขาได้เข้ามานั่งที่ท่านเราะสูล ρ แล้วเขาก็เอาเข้าทั้งสองข้างของเขายันกับเข้าทั้งสองข้างท่านเราะสูล ρ และได้วางมือของเขามือขวาของท่านเราะสูล ρ แล้วเขาก็กล่าวขึ้นว่า “โอ้มุหัมมัดเอ๋ย จงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิสลามเถิด?” แล้วท่านเราะสูลุลลอฮ์ ก็กล่าวว่า: อิสลามคือการที่ท่านกล่าวปฏิญาณว่าไม่มีพระเจ้าอื่นใดที่ควรแก่การเคารพภักดีนอกจากอัลลอฮ์ Ψ และมุหัมมัดนั้นเป็นเราะสูลของอัลลอฮ์ Ψ การที่ท่านดำรงไว้ซึ่งการละหมาด จ่ายซะกาต ถือศีลอดในเดือนรอมฎอน และไปประกอบพิธีหัจญ์ ณ บัยติลละฮ์ หากท่านมีความสามารถเดินทางไปได้. เขากล่าวว่า “จริงอย่างที่ท่านพูด”

สำหรับผู้ที่ศรัทธาต่ออัลลอฮ์ Ψ นั้นจะต้องปฏิบัติศาสนกิจอย่างเคร่งครัด เช่นการละหมาด การจ่ายซะกาต เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับอัลกุรอานที่อัลลอฮ์ Ψ ตรัสว่า

﴿الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ وَمِمَّا رَزَقْنَاهُمْ يُنْفِقُونَ﴾

(البقرة : 3)

ความว่า “คือบรรดาผู้ศรัทธาต่อสิ่งเร้นลับ¹⁵ และดำรงไว้ซึ่งการละหมาด และส่วนหนึ่งจากสิ่งที่เราได้ให้ เป็นปัจจัยยังชีพแก่พวกเขา นั้น พวกเขาก็บริจาค”

¹³ (บันทึกโดย Bukhāriy, 2001 : 7)

¹⁴ (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8)

¹⁵ หมายถึงสิ่งที่พ้นญาณวิสัยของมนุษย์ เช่น อัคตะของอัลลอฮ์ Ψ มลาอิกะฮ์ของพระองค์ และสภาพของปรโลก ตลอดจนการสอบสวนของมุนกะร และนะกิร แก่ผู้ที่เสียชีวิตไม่ว่าจะถูกฝังไว้ในสุสานหรือถูกเก็บไว้ในที่อื่นใดก็ตาม พร้อมด้วยการตอบแทน และลงโทษบุคคลเหล่านั้นในเบื้องต้นก่อนด้วย

(อัลบาคอเราะฮฺ : 3)

5.2.4.3 วิธีการละอวะฮฺด้วยอิหฺसान (คุณธรรม)

อิหฺसान หมายถึง การที่ท่านทำการสักการะอัลลอฮฺ Ψ หนึ่งกับว่า ท่านเห็นพระองค์แม้ว่าท่านจะไม่เห็นพระองค์ก็ตามพระองค์ทรงเห็นท่านตลอดเวลา สำหรับ อิหฺसानเป็นสิ่งที่มุลนิธิสันติชนนำมาเป็นเนื้อหาละอวะฮฺให้แก่มุอัลลัฟและผู้สนใจอิสลามซึ่ง สอดคล้องที่อาจารย์บรรจง บินกาชัน ประธานโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามของมุลนิธิสันติชนได้ อธิบายถึงเนื้อหาที่ทางโครงการอบรมผู้สนใจอิสลามได้สอนมุอัลลัฟมีสามประการคือ อีหม่าน อิสลาม และอิหฺसानดังที่ท่านได้กล่าวว่า “สิ่งที่เราสอนก็มีสามอย่าง คืออีหม่าน อิสลาม อิหฺसान นะครับ แล้วก็สอนให้ครบนะครับอีหม่านหกประการเราก็สอนครบนะครับ อิสลามห้าประการเราก็ สอน ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติครบครับ แล้วเราจะเน้นเรื่องภายในด้วย เรื่องวัตถุประสงคฺนะครับ เป้าหมายของการปฏิบัติศาสนกิจไม่ว่าเรื่องการละหมาด การถือศีลอด จ่ายซะกาต ให้เขาได้รู้ วัตถุประสงคฺคืออะไร” และได้สอดคล้องกับหะดีษ¹⁶ของท่านศาสนทูตมุหัมมัด ﷺ ว่า “แล้วเขาก็ กล่าวอีกว่าดังนั้นท่านจงบอกให้ฉันรู้เกี่ยวกับอิหฺसानเถิด? ท่านเราะฮฺลุตอบว่า คือการที่ท่านทำ อิบาดะฮฺต่ออัลลอฮฺ Ψ เสมือนกับว่าท่านเห็นพระองค์ แม้ว่าท่านไม่เห็นพระองค์ แต่พระองค์ทรง เห็นท่านแน่นอน”

5.3 ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยเรื่องวิธีการละอวะฮฺของมุลนิธิสันติชนให้แก่มุอัลลัฟมีประเด็น ข้อเสนอแนะจากการวิจัย และข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อค้นพบจากงานวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทาง ในวิธีการละอวะฮฺของมุลนิธิสันติชนให้แก่มุอัลลัฟ ดังนี้

5.3.1.1 ผู้ที่จะทำหน้าที่เป็นนักละอวะฮฺต้องอาศัยความสามารถหลายด้าน ประกอบกันในการละอวะฮฺเพื่อให้ผู้สนใจอิสลามนั้น ได้รับความรู้อิสลามที่ถูกต้องและสมบูรณ์ อย่างเช่น เป็นผู้แสวงหาวิชาอยู่ตลอดเวลา มีความอดทนต่อเหตุการณ์ต่างๆที่ต้องถูกทดสอบใน

¹⁶ (บันทึกโดย Muslim, 2001 : 8)

ระหว่างทำการละอวະสุ เป็นต้น และประการที่สำคัญคือต้องทำงานละอวະสุด้วยจิตใจที่บริสุทธิ์เพื่ออัลลอฮ์ Ψ

5.3.1.2 มุอัลลัฟเมื่อเข้ารับอิสลามแล้วจำเป็นต้องแสวงหาความรู้เพิ่มเติมอยู่ตลอดเวลาอย่าหยุดนิ่งอยู่กับที่ ต้องมีความอดทนในการทดสอบจากอัลลอฮ์ Ψ ในทุกๆ เหตุการณ์ และให้ขอความช่วยเหลือจากอัลลอฮ์ Ψ เมื่อต้องการความช่วยเหลือสำหรับประการที่สำคัญมุอัลลัฟต้องเอาแบบอย่างการดำเนินชีวิตตามมุสลิมที่ปฏิบัติสอดคล้องกับอัลกุรอานและหะดีษเท่านั้นห้ามนำเอาแบบอย่างของมุสลิมที่ปฏิบัติขัดแย้งกับอัลกุรอานและหะดีษถึงแม้ว่ามุสลิมคนนั้นเป็นมุสลิมมาตั้งแต่กำเนิดก็ตาม

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ควรมีการเปรียบเทียบวิธีการละอวະสุของมุลนิฮิฮ์สันติชนให้แก่มุอัลลัฟกับมุลนิฮิฮ์อื่นๆ เพื่อจะได้วิธีการละอวະสุที่หลากหลายรูปแบบยิ่งขึ้น

5.3.2.2 ควรมีการศึกษาถึงวิธีการละอวະสุของศาสนาอื่นๆ ต่อผู้ที่สนใจศาสนาเหล่านั้นด้วย เช่นศาสนาคริสต์ พุทธ เป็นต้น เพื่อจะทราบถึงวิธีการละอวະสุของศาสนานั้น และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เข้ากับเหตุการณ์ของอิสลาม

5.3.2.3 ควรมีการเปรียบเทียบวิธีการละอวະสุแก่มุอัลลัฟของมุลนิฮิฮ์ในประเทศและต่างประเทศ เช่น วิธีการละอวະสุให้แก่ชาวปาของประเศมาเลเซีย เป็นต้น เพื่อทราบถึงวิธีการละอวະสุในแต่ละบริบทว่ามีวิธีการเป็นอย่างไรและนำมาปรับใช้กับมุลนิฮิฮ์หรือองค์กรที่รับผิดชอบด้านละอวະสุในประเทศของเรา